

FOLKLOR DERLEMELERİ İÇİN TAMİM

Yeni  mum  merkez heyeti, programın Folklor derlemesine ait maddesini hemen tatbik için bütün Vil yet ve Kazalarla Halkevleri dil, tarih ve edebiyat heyetlerine Őu tamimi göndermiŐtir :

Dolmabahçe, 20/9/1934

Sayı: 71

Efendim,

T. D. T. C. nin iki yıl önce baŐladığı Derleme iŐi henüz bitmiŐ ve arkası alınmıŐ değildir. Yurt içinde halk ağzından söz ve halkbilgisi (folklor) derlemeleri, üzerinde daha çok çalıŐılacak geniŐ ve büyük bir iŐtir.

Birinci adım olarak 1933 yılı baŐındanberi her yerde yapılmıŐ olan söz derlemeleri kaza ve vil yetlerde s z l p m kerreri atılarak Cemiyet Merkezine 130 binden artık fiş getirmiŐtir. Bu fiŐler sıraya konarak bir (Derleme Dergisi) yapılmasına baŐlanıyor.

Őimdi derleme iŐinin daha geniŐ basamaklarına geçiyoruz. Bu basamaklarda bir yandan söz derlemesinin her türlü iŐ, varlık, çalışma yolları üzerine yayılmıŐ Őekli, bir yandan da halk inanları,  detleri, halk sanat ve edebiyatı derlenecektir.

Bu iŐleri yaparken, en çok göz önünde tutulacak Őey, Cemiyetin bundan önce bastırmıŐ olduğu (Söz Derleme Kılavuzu) nun 4  nc  sahifesinden baŐlayan "Halkbilgisi fişlerinin doldurulması" başlıklı talimat esastır. Bunun ikinci maddesinde yazılı söz derleme fiŐlerine ihtiyaç var ise miktarının da tespiti ile bildirildiği takdirde gönderilecektir.

Bu derleme iŐi İcra Vekilleri Heyetinin 13507 numaralı ve 21/11/1932 tarihli kararnamesiyle verilmiŐ resm  bir vazife olduğuna göre, bu derlemede fiŐlerin tedariki ve sevki için icap edebilecek her türlü masrafların vil yetlerce temin edileceğinden eminiz.

Gerek söz, gerek inan,  det, masal, ninni, ata sözü... ilh. gibi halk sanat ve edebiyatı mahsulleri derlenirken, en çok önümüze çıkan güçlük, halkımız arasında bu gibi araŐtırmala-

ra alışılmamış olmasından ileri gelen tabii utanç ve çekingenliktir. Bu yüzden en güzel halk sözlerimiz oldukları yerlerde gizli kalarak dil varlığımızın ortaklama malı olamamaktadır.

Bunun önüne geçmek için hatıra gelen tedbirler şunlardır:

1 — Halkevleri ve Belediye reis ve azaları ile Maarif memurları, ilktedrisat müfettişleri, ilkmektep hocaları, nüfus, tapu, kadastro memurları, tahsildarlar, muhtarlık teşkilâtı duran köylerde köy muhtarları ve ihtiyar heyeti azaları, Köy Kanunu tatbik edilen yerlerde köy dernekleri ve köy odaları teşkilâtı, yerliden olan bütün hükümet, idarei hususiye memurları, halkın içinde bu söz ve folklor derlemesinin değerini anlatacak propagandalar yapmalıdırlar.

2 — Gene bu zatlar vasıtasıyla her yerin halk üzerinde sözü geçer adamlarına bu işin yüksek değeri anlatılmalı ve onların delâletiyle bu türlü bilgileri olanlar bulunarak bunları gizlememeğe teşvik edilmelidir.

Bu hususta bilhassa yerliden olan memurlardan çok istifade temin edilebilir.

3 — Askere gelenlerin talim ve terbiyesi sırasında bunların kendi yerlerinden getirdikleri dil ve halkbilgisi malzemesinin toplanmasına ayrıca değer verilmelidir.

4 — Hapishanelerde bulunanlar arasında da gene bu yolda derlemeler yapmak faydalı olacağı hatırdan çıkarılmamalıdır.

Bu hatıra gelen tedbirlerden başka gene bu maksada yarayacak her türlü tedbirlerin alınmasını rica ederim.

Sözde derlemesinde gösterilen yüksek çalışma ve iştentatılmanın bir buçuk yıl içindeki verimi, İkinci Türk Dili Kurultayında Derleme Heyetleri ve Halkevleri için yüksek bir takdir sesinin yükselmesine vesile olmuştur.

Bu sestten daha ziyade canlanarak arkadaşlarımızın yeni derlemede de bütün istekleriyle çalışacaklarına güveniyoruz.

Muvaffakiyetler dilekleriyle saygılarımı sunarım Efendim.

T. D. T. C. Başkanı

Saffet Ziya

HALK BİLGİSİ FİŞLERİNİN DOLDURULMASI

Bu tamimde anılan "Halk Bilgisi Fişlerinin doldurulması," başlıklı talimat şudur:

1 — Halk edebiyatı mahsulleri, âdetler ve inanmalar hakkındaki yazılar ve zanaatların izahları için ayrı fiş gönderil-

meyecektir. Bunlar büyük bir tabaka kâğıt dörde bölünerek her parçanın yalnız bir tarafına yazılmalıdır.

2 — Bu halk edebiyatı mahsulleri, âdetler ve ananeler, inanmalar ile ilişkili sözler, zanaatlar üzerine yazılan izahlar da geçen sözler yazının nihayetinde lûgatçe olarak gösterilmeli, ayrıca (1) inci maddenin (a) fıkrasında anlatıldığı gibi, zımbalı defterlerdeki fişlere geçirilmelidir.

3 — Mücerret mefhumları gösteren sözler için çokça misal alınmalı, maddî eşya için ise misalden ziyade iyi tarif yapılmalı, fotoğraf veya krokiler eklenmeli, buütleri gösterilmelidir.

4 — Pelteklik, kekemelik gibi uzvî eksikliği olanlardan, küçük çocuklardan ve başka dilde konuşabilen insanlardan derleme yapılmamalıdır.

5 — İbare ve kelimeler zaptolunurken mümkün olduğu kadar, dinlenen kimsenin ağzından işitildiği gibi kaydedilmelidir. (Daha ilmî olmak için bu araştırmalarda beynelmilel fonetik işaretleri kullanılabilirse de bunu yalnız ihtisas sahipleri yapabilirler).

6 — Nebatlar, hayvanlar, yer tabakaları ve madenlerle ilişkili sözler ortamektep ve liselerin tabii ilimler muallimleri, hekimler; zanaatlarla ilişkili sözleri san'at ve ticaret mektepleri muallimleri daha muvaffakiyetle toplayabilirler.

Nebat adlarını toplarken kurutulmuş örnek koleksiyonları ihmal olunmamalıdır. Madenlerin de böylece koleksiyonları yapılmalıdır. Bu hususta Maarif Vekâletinin mektep müzesi kurslarında verilen bilgiler ve yapılan tamimler esas tutulmalıdır.

Göçebeler arasında iyi derleme yapabilmek için de ilktedrisat müfettişleri bunların aralarına gitmeli, yaşayış tarzlarını öğrenmelidir.

7 — Halk edebiyatı mahsulleri eğlence yerlerinde, komşu ziyaretlerinde, hapishanelerdeki mahpuslar arasında, kışlalarda, hulâsa konuşma fırsatı olan ve konuşmanın yarış şeklini aldığı türlü toplantı yerlerinde daha kolaylıkla derlenebilir.

8 — Toplanan malzeme merkeze gönderilmeden evvel mükerrer olanları çıkarılmalı, birbirine benzer şeyler bir araya getirilmeli, hepsinin doğrulukları, tertiplilikleri gözden geçirilmelidir.

9 — Şimdiki halde en çabuk ortaya çıkarılması istenilen Türk Lûgatidir. Bunun için söz derlemeleri fişlere geçirildikçe, bunlar halkbilgisi derlemelerinin tamamlanması beklenmeden hemen takım takım merkezlere gönderilmelidir.

10 — Derleme Kılavuzunda görülen eksiklik ve yanlışlıklar bir an evvel T. D. T. C. Merkezine bildirilmelidir.